

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.В. Поляков
« _____ » _____ 2020 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ Д.М. Свинаренко

« _____ » _____ 2020 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю 242 «Туризм»
(Освітня програма - Туризм)
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Розглянуто на засіданні вченої ради
історичного факультету _____
від «17» лютого 2020 р. протокол № 8
Голова вченої ради (Світленко С.І.)

Укладачі програми:

1. Зеленська Любов Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри географії;
2. Дук Наталія Миколаївна, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії;
3. Лисичарова Галина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії.

Програма ухвалена

- на засіданні кафедри (кафедр):

Кафедра географії від «11» лютого 2020 р. протокол № 13

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Зеленська Л.І.)

(прізвище та ініціали)

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Фахове випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей (зі споріднених спеціальностей та освітніх програм).

Результати фахового вступного випробування зараховуються для конкурсного відбору осіб, які на основі ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) (зі споріднених спеціальностей та освітніх програм) вступають на навчання для здобуття ступеня магістра. Приймальна комісія університету допускає до участі у конкурсному відборі осіб, які за результатом фахового вступного випробування отримали не менше 40 балів за шкалою від 0 до 100 балів.

Програма фахового випробування для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 242 «Туризм» (Освітня програма - Туризм) містить питання з таких *нормативних* навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 242 «Туризм»:

1. Фізична географія материків та океанів;
2. Фізична географія України;
3. Економічна і соціальна географія України;
4. Регіональна економічна і соціальна географія;
5. Географія населення та розселення;
6. Рекреаційна географія.

II. ПЕРЕЛІК ТЕМ, З ЯКИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНИКА

I. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1. Зміст навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів»

I. Характеристика природи материків: 1.Розташування (географічне положення); 2. Характер поверхні, основні форми рельєфу; 3. Кліматичні особливості: тип клімату; панівні повітряні маси; середні температури січня та липня; кількість та режим опадів; характеристика пір року; 4. Особливості внутрішніх вод. Головні річкові системи; 5. Загальні риси рослинності, основні види типових рослин; 6. Ґрунти; 7. Загальні риси тваринного світу, основні представники типового тваринного світу; 8. Характерні несприятливі природні явища та процеси; 9. Природоохоронні території. 10. Фізико-географічне районування.

II. 11. Характеристика природи океану: географічне положення: відносно екватору та нульового меридіану; розташування стосовно материків (береги яких материків омиває); розміри: площа, протяжність; особливості берегової лінії (звивистість); основні затоки, протоки; рельєф дна; характеристика вод: температурний і льодовий режим; солоність; рух води; загальна характеристика органічного світу; фізико-географічне районування.

2. Зміст навчальної дисципліни «Фізична географія України»

1. Загальний аналіз природних умов і природних ресурсів України. 2. Геологічна будова. 3. Геоморфологічна будова. 4. Корисні копалини. 5. Моря, внутрішні води і їх ресурси. 6. Ґрунтовий покрив. 7. Рослинний і тваринний світ. 8. Регіональний аналіз природних умов України. 9. Ландшафти і фізико-географічне районування. 10. Регіональні рівнинні ландшафтні структури. 11. Регіональні гірські ландшафтні структури.

3. Зміст навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія України»

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Історико-географічні області (землі). 2. Населення та трудові ресурси України.: Територіальні відмінності і чинники розміщення і густоти населення. Природний рух населення. Вікова і статева структура. 3. Міграція населення, її види та причини. Національний та етнічний склад населення. Українська діаспора і причини її виникнення. 4. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його

територіальні відмінності. Демографічні проблеми сільського населення України, шляхи їх вирішення. Промисловість: Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. 5. Секторальна структура промисловості. Паливно-енергетичний комплекс: структура, місце і роль у господарському комплексі. Металургійний комплекс. Машинобудівний комплекс: значення, місце і роль у господарстві, структура і принципи розміщення. Хімічний комплекс. Лісопромисловий комплекс. Легка промисловість, її структура, принципи розміщення і географія. 6. Агропромисловий комплекс (АПК): Роль, місце і значення АПК. Структура комплексу та основні його ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Сфери, що переробляють продукцію зернового господарства. Вирощування технічних культур. Сфери переробки технічних культур. Переробні сфери. Тваринництво. Сфери переробки тваринницької продукції. Агропромислові зони. 7. Транспортний комплекс і міжнародні економічні зв'язки: Роль і значення транспорту. Основні види транспорту і особливості їх розміщення. 8. Сучасні підходи до економічного (суспільно-географічного) районування території України. Характеристика економічних районів. 9. Євроінтеграційні пріоритети України. Зовнішні економічні зв'язки.

4. Зміст навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

1. Політична карта світу. Регіони світу. 2. Типологія країн світу. Типологія за відношенням до моря (або положенням по відношенню до Світового океану): 1) країни, що не мають виходу до моря (континентальні); 2) країни, що мають вихід до моря: приморські; півострівні; країни-острова; країни архіпелаги. 3. Типологія за формою державного правління: республіка; монархія (теократична, абсолютна, конституційна монархія); джамахірія; держава у складі співдружності. 4. Типологія за формою державного устрою: унітарна; федерація; конфедерація. Формування політичної карти світу. 5. Сучасні зміни на політичній карті світу – кількісні та якісні. Огляд підходів до типології країн світу на політичній карті. 6. Характеристика критеріїв поділу держав світу за рівнем соціально-економічного розвитку. Розробка синтетичних показників для класифікації країн світу. Інтеграційні процеси в світі. Групування основних блоків та спілок країн світу. 7. Економіко-географічна характеристика країн світу. Регіони Європи: Західна Європа, Північна Європа, Південна Європа, Східна (Центральна) Європа, Південно-Східна Європа. 8. Регіони Азії: Південно-Західна Азія, Південно-Східна Азія, Східна Азія, Південна Азія, Центральна Азія. 9. Регіони Африки: Північна Африка, Південна Африка, Західна Африка. 10. Регіон Латинська Америка. Регіон Австралія та Океанія: склад регіону, типологія країн регіону, інтеграційні процеси, особливості ЕГП, населення, природні умови та ресурси, стисла економіко-географічна характеристика господарства.

5. Зміст навчальної дисципліни «Географія населення та розселення»

1. Предмет, методи і завдання географії населення. Населення як об'єкт вивчення географічних наук. Історія становлення географії населення як науки. Закони і теорії народонаселення. 2. Чисельність і відтворення населення. Методи обліку населення. Їх організація і проведення в сучасних умовах. Динаміка чисельності населення світу, його розподіл по континентах і групах країн. 3. Природний рух населення. Поняття про демографічну ситуацію, демографічний перехід та демографічну політику. Статевовікова структура населення світу. 4. Трудові ресурси та їх використання. Економічно активне та економічно пасивне населення. Особливості використання трудових ресурсів у різних країнах світу. Освітній та професійний склад населення. 5. Розміщення населення світу та фактори, що його визначають. Щільність населення. Загальні риси заселеності Землі. Міграції населення та їх географія. Причини і мотиви міграцій. 6. Системи розселення та їх географічні форми. Типи населених пунктів і критерії, що їх визначають. Виникнення і розвиток міст. Структурні елементи і внутрішня територіальна організація міст. 7. Урбанізація як соціально-економічний процес. Показники і закономірності урбанізації. Міські агломерації. Субурбанізація. 8. Сільське розселення і фактори його формування. Класифікація сільських населених пунктів. Системи сільського розселення.

II. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

6. Рекреаційна географія

1. Базові поняття географії рекреації та туризму: рекреація, туризм, вільний час, рекреаційні потреби, рекреаційна діяльність, рекреаційні ресурси. 2. Класифікація рекреаційної діяльності. 3. Поняття територіально-рекреаційної системи. 4. Структурні елементи туристично-рекреаційної системи (ТРС), внутрішні та зовнішні взаємозв'язки ТРС. 5. Рекреаційні території. Типологія, передумови формування, географічні закономірності виникнення та їхнього розвитку. 6. Типи рекреаційних ресурсів. 7. Рекреаційне районування. 8. Перспективи розвитку рекреаційної галузі в Україні та у світі.

III. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів»

1. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): Навч. посіб. для студ. геогр. спец. вузів / А.В. Гудзевич. – В.: Віндрук, 2005. – 464 с.
2. Губарев В.К. Географія світу : довід. шк. і студ. / В.К. Губарев. – Д.: ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 576 с.
3. Еловичева Я.К. Проблемы физической географии / Учебное пособие для студентов вузов. Минск: БГУ, 2011. – 300 с.
4. Кольмакова Е.Г., Козлов Е.А. Физическая география материков. Северная и Средняя Европа. Европейское Средиземноморье : практикум для студ. геогр. фак. - Минск : БГУ, 2013. – 54 с.
5. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.- метод. посібник / Л. Я. Костів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 184 с.
6. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Фізична географія материків та океанів» Укл. Бережна О.В., Бурлака Є.В., Ноздрань А.В. Д.: ДДУ, 2009 – 28 с.
7. Панасенко Б. д. Фізична географія материків та океанів: Навчальний посібник. В 2 ч. - Вінниця: «ГПАНІС», 2001. - 410 с.

До навчальної дисципліни «Фізична географія України»

1. Булава Л.М. Фізична географія України. – Х.: АН ГРО плюс, 2008. – 228 с.
2. Комплексний атлас України. – К.: ДНВП Картографія, 2005. – 96 с.
3. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник - 3 - те вид. - К.: Знання, 2006.-511 с.
4. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник для студентів. – Електронний ресурс. [pdf ⁴⁴⁴ \(95,7 МБ\)](http://shron1.chtyvo.org.ua/Marynych_Oleksandr/Fizychna_heohrafiia_Ukrainy.pdf). – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Marynych_Oleksandr/Fizychna_heohrafiia_Ukrainy.pdf
5. Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2008. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.cadastre.bg/archive/8zasedanie/prezentacii/ukraina/NAU.pdf>
6. Палієнко В.П., Матушко А.В., Барщевський М.Є., Спиця Р.О. та ін. Сучасна динаміка рельєфу України / За ред. В.П. Палієнко. – К.: Наук.думка, 2005. – 375 с.
7. Рельєф України. Навчальний посібник / Б.О. Вахрушев, І.Р. Ковальчук, О.О. Комлев, Я.С. Кравчук: За редакцією В.В. Стецюка. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 685 с.
8. Суматохіна І.М. Методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт з курсу «Фізична географія України». – Видання 2-ге, доповнене, оновлене. – Дніпро: Друкарня «Будинок друку», 2017. – 40 с.

До навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія України»

1. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Економічна та соціальна географія України: навч.-метод. посібник. - К.: ВПЦ» Київський ун-тет», 2010. – 240 с.
2. Національний атлас України. - К. : ДНВП „Картографія”, 2007. – 435с.

3. Немець Л.М., Сільченко Ю.Ю., Вірченко П.А. Економічна і соціальна географія України: навчально-методичний посібник. - Харків: Вид-во ун-ту ім. В.Н.Каразіна, 2014. - 65с.
4. Розміщення продуктивних сил: регіональна економіка України. Навчальний посібник. / за ред. Є.П.Качана. - Т.: Економічна думка, 2005. - 310 с.
5. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. К.: Вікар. 2006. - 400 с.
6. Смаль І.В. Економічна та соціальна географія України. - Ніжин: Вид-во Ніжинського держ. ун-ту ім. М.Гоголя, 2009. - 287 с.

До навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

1. Атлас економічна і соціальна географія світу: 10-11 клас. - К.: ДНВП «Картографія», 2018. - 53 с.
2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. - К.: Видавничий центр „Академія”, 2008. - 688 с.
3. Блій Г. Географія: Світи, регіони, континенти / Блій, Г. де, Муллер П., Шаблій О. - К.: Либідь, 2004. - 740с.
4. Довгань Г. Д. Країнознавство / Г. Д. Довгань, А. Й. Сиротенко, О. Г. Стадник. - Х.: Веста, вид-во Ранок, 2007. - 480 с.
5. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 463 с.
6. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. - 3-тє вид., перероб. та доп. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 543 с.
7. Ігнат'єв П. М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. пос. для вузів / П. М. Ігнат'єв. - Чернівці: Книги - XXI, 2004. - 384с.
8. Лисичарова Г.О. Методичні рекомендації до курсу «Регіональна економічна та соціальна географія». - Д.: ДНУ ім. Олеса Гончара, 2015. - 44 с.
9. Масляк П.О. Країнознавство: Підруч. / П.О.Масляк. - К.: Знання, 2007. - 292 с.
10. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : Підручник / В. М. Юрківський. - 2-ге вид. - К. : Либідь, 2001. - 416 с.

До навчальної дисципліни «Географія населення та розселення»

1. Височин М.Ю. Географія населення з основами демографії. Навчально- методичний комплекс. Харків, 2008. - 112 с.
2. Гудзеляк І. Географія населення[навчальний посібник]/ І.Гудзеляк .-Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008.-232с.
3. Джаман В.О. Географія населення з основами демографії [Текст] : метод. рек. до практ. робіт: У 2 ч.- Чернівці : Рута, 2005. - 16 с.
4. Заставецька Л. Б. Системи розселення і геопросторові проблеми вдосконалення адміністративно-територіального устрою України : монографія.- Тернопіль : ТИПУ ім. В. Гнатюка, 2013. - 331 с.
5. Клулт М.А. Демография регионов Земли. События новейшей демографической истории научное издание / М.А. Клулт. - Санкт-Петербург : Питер, 2008. - 347 с
6. Кустовська О.В. Демографічна статистика: Курс лекцій/ Терноп. держ.економ. ун-т. - Т.: Економічна думка, 2006. - 152 с.
7. Муромцева Ю.І. Демографія: Навчальний посібник / Юлія Ігорівна Муромцева. - К. : Кондор, 2009. - 300 с.
8. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція: навчальний посібник / О.Г. Пуригіна, С. Е. Сардак. - Київ : Академія, 2007. - 312 с.
9. Стеценко С.Г. Демографічна статистика з основами демографії. - Київ : Вища школа, 2005. - 415 с.

До навчальної дисципліни «Рекреаційна географія»

Основна

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2001. – 395 с.
2. Дубович І.А. Країнознавчий словник-довідник. – Л.: Ліга-прес, 2005. – 819 с
3. Масляк П.О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 343с.
4. Олійник Я.Стецюк В. Природні та етнокультурні феномени України. – К.: ВКФ «Стафед–2», 2003. – 243с.
5. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія. Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 275 с.
6. Пуцентейло, П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства [Текст] : навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2007. – 300 с.
7. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Додаткова

1. Леоненко В.Б., Стеценко М.П., Возний Ю.М. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2003. – 119 с.
2. Тронько П.Т. Краєзнавчий рух в Україні: шляхи подальшого розвитку (із звітної доповіді голови правління ВСК III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців 29-30 жовтня 2003 р.) / український історичний журнал, 2004. -№2. – С.82-93.

IV. СТРУКТУРА ВАРІАНТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Кожний варіант фахового вступного випробування містить 38 тестових питань, зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні варіанту випробування.

Варіант складається із завдань таких форм:

- 1) Питання на обрання вірної відповіді – до кожного питання надаються чотири варіанти відповіді, з яких вступник має обрати одну, зробивши відповідну позначку;
- 2) Питання на встановлення відповідності – до кожного питання надано інформацію, позначену цифрами ліворуч і літерами праворуч, для якої вступник повинен встановити відповідність, зробивши відповідні позначки у таблиці на перетинах рядків і стовпчиків;
- 3) Питання на встановлення вірної послідовності – до кожного питання надано перелік подій позначених літерами, які потрібно розташувати у вірній послідовності, зробивши відповідні позначки у таблиці відповідей на перетинах рядків і стовпчиків.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань

№ з/п	Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті
1	Питання на обрання вірної відповіді	26
2	Питання на встановлення відповідності	6
3	Питання на встановлення вірної послідовності	6
	Усього	38

- за темами навчальних дисциплін:

№ з/п	Зміст питання	Кількість одиниць у варіанті
1	За темами дисципліни «Фізична географія материків та океанів»	6
2	За темами «Фізична географія України»	6
3	За темами «Економічна і соціальна географія України»	7

4	За темами «Регіональна економічна і соціальна географія»	6
5	За темами «Географія населення та розселення»	7
6	За темами «Рекреаційна географія»	6
	<i>Усього:</i>	38

V. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанту фахового вступного випробування може набувати одного з двох значень:

максимального значення кількості балів – за вірної відповіді,
мінімального значення (0 балів) – за невірної відповіді.

Розподіл максимальної кількості балів за відповіді на завдання різної форми наведений у таблиці:

№ з/п	Форма завдання	Максимальне значення, кількість балів	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за виконання завдань певної форми
1	Питання на обрання вірної відповіді	2	$26 \cdot 2 = 52$
2	Питання на встановлення відповідності	4 – за увесь тест	$6 \cdot 4 = 24$
		4/4 – за кожну вірно встановлену відповідність	
3	Питання на встановлення вірної послідовності	4 – за увесь тест	$6 \cdot 4 = 24$
		4/4 – за кожну вірно встановлену послідовність	
	<i>Усього</i>		100

ДОПОВНЕННЯ ДО ПЕРЕЛІКУ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ОНОВЛЕННЯ В 2020 РОЦІ)

До навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів»

1. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт із дисципліни "Фізична географія материків і океанів" (Частина 2) [Електронний ресурс] : для студ. геолого-географ. ф-ту ДНУ денної форми навч., що навч. за спец. "Географія" / уклад.: Г. О. Ламекіна, З. В. Бойко, О. Л. Чудіна; Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. – 37 с.

До навчальної дисципліни «Економічна і соціальна географія України»

1. Соціально-економічний розвиток регіонів України та його інформаційне забезпечення : монографія / Ю. Г. Горященко. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2014. – 192 с.

До навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

1. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / Н. Е. Аванесова. – Харків : Вид-во ТОВ Щедра садиба плюс, 2015. – 224 с.

До навчальної дисципліни «Географія населення та розселення»

1. Геодемографія: регіональний демографічний розвиток України : навч. посіб. / О. Г. Топчієв, В. В. Яворська, Н. В. Дімова. – Одеса : ВМВ, 2014. – 244 с.

2. Населення України: імперативи демографічного старіння / НАН України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М. В. Птухи. – К. : ВД АДЕФ-Україна, 2014. – 288 с.

3. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження : монографія / С. А. Покляцький ; НАН України. Ін-т географії. – Київ : Наук. думка, 2016. – 284 с.

4. Життєвий комфорт населення України в умовах урбанізації: соціологічний аналіз : монографія / О. І. Бурова ; Ін-т соціології НАН України. – Київ : Наук. думка, 2016. – 196 с.

5. Посібник до вивчення дисципліни "Соціальна і демографічна статистика" : для студ. ДНУ, що навч. за напрямками підготовки "Соціальна робота", "Соціологія" / Ю. В. Борисова ; Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2016. – 32 с.

До навчальної дисципліни «Рекреаційна географія»

1. Туристичне краєзнавство : текст лекцій для студ. ВНЗ туристичного профілю / Р. Берест, Л. Безручко. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2015. – 312 с.

2. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / за ред. А. Ю. Парфіненка. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 220 с.

3. Туристичне краєзнавство : текст лекцій для студ. ВНЗ туристичного профілю / Р. Берест, Л. Безручко. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2015. – 312 с.